

Dokument nr. 8:47

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Per Sandberg og Jan Arild Ellingsen

Forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Per Sandberg og Jan Arild Ellingsen om lov om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) (Særregler av hensyn til rikets sikkerhet)

Til Odelstinget

BAKGRUNN

Under behandlingen av Ot.prp. nr. 17 (1998-1999) vedtok Odelstinget at det skulle opprettes en utlendingsnemnd. Fra 1. januar 2001 ble klagesaksbehandlingen i utlendings saker overført fra Justisdepartementet til Utlendingsnemnda. Samtidig med denne gjennomgående systemendringen ble det som en konsekvens presisert i utlendingsloven § 38:

"For øvrig kan departementet verken instruere om lovtolkning, skjønnsutøvelse eller avgjørelsen av enkelt saker."

I samme paragraf er det imidlertid gjort unntak for at departementet kan instruere om lovtolkning samt skjønnsutøvelse når det gjelder hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn. Departementet kan også instruere avgjørelsen av en enkelt sak som innbefatter slike hensyn. Det har etter dette vært et aktivt flertall i Stortinget mot at politiske myndigheter skal ha ansvar for ordinære utlendings saker, slik som Fremskrittspartiet har foreslått bl.a. i behandlingen av St.prp. nr. 1 (2003-2004). Dette til tross for at mange stortingsrepresentanter av mer eller mindre åpenbare bekvemmelighetsgrunner har forfektet at politiske myndigheter skal gripe inn i enkelt saker i deres eget hjemfylke.

Men når det gjelder saker som omhandler rikets

sikkerhet, har det ikke vært noen politisk motstand mot at departementet skal vedta utvisning av enkelt personer. Det var også et flertall som i Innst. O. nr. 42 (1998-1999) gikk inn for at departementet skulle kunne gripe inn i enkeltsaker som gjaldt rikets sikkerhet mv.

Komiteen uttalte ikke konkret hva de anså for å ligge i uttrykket rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn. Men i departementets forarbeider fremgår det at man eksplisitt ikke har valgt formuleringene "særlige utenrikspolitiske hensyn" eller "tungtveiende utenrikspolitiske hensyn". Samtidig fremgår det av Ot.prp. nr. 17 (1998-1999) at departementet viser til:

"Det er anerkjent som et alminnelig folkerettslig prinsipp at statene er tillagt en såkalt "margin of appreciation", i den forstand at de innen visse grenser gis frihet til selv å definere bl.a. sine nasjonale sikkerhets hensyn."

Slik forslagsstillerne tolker dette, betyr det at man har lagt grunnlag for en politisk tolkning av forholdene: "sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske hensyn". Dette støttes av at departementet i nevnte proposisjon viser til Ot.prp. nr. 46 (1986-1987) hvor det heter:

"...utenrikspolitiske hensyn tradisjonelt (er) benyttet til å avskjære kontakt med personer som representerer eller kan assosieres med regimer en ønsker å markere politisk motvilje mot."

Forslagsstillerne konkluderer med bakgrunn i dette at det er en konkret politisk vurdering, og ikke en saksbehandlers vurdering, som skal tilligge bruken av termene "sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske hensyn i utlendings saker".

Utlendingslovens § 43 fastslår, på tross av dette åpenbare faktum, at vedtak om nekting av innreise eller avslag på tillatelse med bakgrunn i sikkerhetspo-

litiske eller utenrikspolitiske hensyn skal fattes av Utlendingsdirektoratet (UDI). Dette skaper den situasjonen at selv om politiske myndigheter ønsker eller bør utvise en utlending eller nekte annen innreise eller opphold, så skal UDI uansett behandle saken først. Dette forsinker saksgangen.

Et konkret tilfelle er to iranske flykaprere som i dag fritt oppholder seg i Norge til tross for at det åpenbart er eller bør være politisk vilje til ikke å fornye oppholdstillatelsene deres, fordi UDI ikke har behandlet sakene. Det vises til spørsmål nr. 285 fra stortingsrepresentant Per Sandberg til statsråd Erna Solberg i Kommunal- og regionaldepartementet som omhandler saken.

I denne konkrete saken, som gjelder personer som har kommet til Norge på grunn av svært alvorlige, kriminelle og terrorliknende handlinger, er det åpenbart at politiske myndigheter vil være svært lite tjent med ikke å karakterisere handlingen som et anslag mot Norges sikkerhet, og kontant utvise personene det gjelder. Derfor blir det igjen håpløst at politiske myndigheter skal måtte vente på at UDI treffer vedtak i saken, uansett hva UDI måtte mene om personenes opphold i landet. Det ville være oppsiktsvekkende og grovt dersom Norge gjøres til fristat for flykaprere. Dette vil utvilsomt ha virkninger for Norges inntrykk blant kriminelle personer i utlandet.

Forslagsstillerne viser til at en bred lovgjennomgang ikke er nødvendig for å plassere vedtaksmyndigheten i de nevnte saker i departementet. Stortinget har tidligere uttalt det som viktig at Utlendingsnemndas uavhengige rolle som domstolslignende instans ikke skal forrykkes med politisk inngripen i enkeltsaker. Men ettersom departementet allerede etter Stortingets ønske er gitt rett til å instruere både UDI og UNE i saker som gjelder rikets sikkerhet og utenrikspolitiske forhold, vil forholdet i praksis ikke bli berørt. All den tid departementet allerede må antas å ha opparbeidet nødvendig fagekspertise til å instruere UDI i enkeltsaker, bør det heller ikke være noe til hinder for at de også tar seg av saksbehandlingen av de ytterst få sakene som innbefatter hensyn til rikets sikkerhet og utenrikspolitiske forhold, særlig siden en slik praksis vil gjøre at utlendinger som er uønskede i riket, raskere blir utvist. Klage på vedtak truffet av departementet bør avgjøres av Kongen i statsråd, lik den vurdering som Kommunal- og regionaldepartementet gjør i St.meld. nr. 21 (2003-2004).

Forslagsstillerne viser til at med den foreslåtte endring av § 43 om at det er departementet som skal

treffe vedtak, så vil § 38 få en annen funksjon enn den har i dag. Med den foreslåtte endring vil departementet ha fullmakt etter § 38 til å instruere UDI om hvilke saker man anser for å kunne innbefatte hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn, og som dermed umiddelbart oversendes departementet for avgjørelse.

Forslagsstillerne er videre opptatt av at Stortingets intensjon med tidligere å gi departementet rett til å gripe inn i enkeltsaker som innbefatter hensyn til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske forhold, blir fylt. Forslagsstillerne mener derfor det er nødvendig at Stortinget eksplisitt ber Regjeringen om å gripe inn i alle saker som nå blir behandlet av UDI som kan innbefatte nevnte hensyn.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

A.

Vedtak til lov

om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endring:

§ 43 første ledd nytt siste punktum skal lyde:

I saker som kan innbefatte hensyn til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn treffes vedtak av departementet. Klage avgjøres av Kongen i statsråd.

II

Denne lov trer i kraft straks.

B.

Stortinget ber Regjeringen om straks å ta over saksbehandlingen av alle saker som nå behandles av Utlendingsdirektoratet som kan innbefatte hensyn til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske forhold.